

صلاة الاضلاع

موسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی

پایان نامه درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق بین الملل

موضوع:

کنوانسیون حقوق معلولان از منظر حقوق بین الملل

استاد راهنما:

دکتر منوچهر توسلی نائینی

استاد مشاور:

دکتر لیلا رئیسی

استاد داور:

جناب آقای دکتر علیرضا آرش پور

دانشجو:

آزاده جانقربان

تابستان ۱۳۸۹

سپاسگزاری

با تقدیر از جناب دکتر منوچهر توسلی نائینی، استاد محترم راهنما که رهنمودهای ارزنده شان از خطوط ایده ای صرف تا تدوین پلان و تالیف نسخه پایانی پیوسته رهنمای اینجانب بوده است.

و تشکر از سرکار خانم دکتر لیلا رئیسی، مشاور محترم، که با سعه صدر و حسن خلق در تمامی مراحل نگارش اثر پیش رو حضور قابل تقدیری داشته‌اند.

و تشکر از جناب آقای دکتر علیرضا آرش پور، که تقبل زحمت نموده و داوری این رساله را بر عهده گرفته اند.

تقدیم

تقدیم به پدر و مادر مهربانم

که در تمام این مدت مرا دلسوزانه همراهی کردند.

چکیده

مجمع عمومی سازمان ملل در سیزدهم دسامبر ۲۰۰۶ کنوانسیون حقوق معلولان (CRPD) را به همراه پروتکل اختیاری آن، تصویب کرد. تنظیم کنوانسیون حقوق معلولان نقطه عطف بزرگی در تلاش به منظور بر آوردن نیازها و نگرانی‌های افراد دارای معلولیت بر اساس حقوق بشر تلقی می‌گردد.

از آنجایی که اندیشه‌های نوع دوستانه و حقوق بشری در قلمرو حقوق بین الملل موضوعیت و جایگاهی خاص یافته، در این پایان نامه بر آنیم به تحلیل علت وجودی کنوانسیون پیردازیم و آن را از دیدگاه حقوق بین المللی بشر مورد ارزیابی قرار دهیم. همچنین به محتوای آن در پرتو قواعد و مقررات حقوق بین الملل خواهیم پرداخت.

کنوانسیون حقوق معلولان علیرغم شرح مفصل، در برخی زمینه‌ها کاستی‌هایی دارد؛ در واقع این کنوانسیون بیانگر تمام مطالبات این اقلیت نیست. با این وجود یکی از کاملترین معاهدات حقوق بشری در قرن ۲۱ است.

واژگان کلیدی:

معلولان، کنوانسیون حقوق معلولان، حقوق بین الملل، حقوق بین المللی بشر.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲	مقدمه
۱۴	شناخت چالش
۱۵	پرسش ها
۱۶	فرضیه ها
۱۶	روش تحقیق
۱۶	اهداف
۱۷	بخش بندی پایان نامه

بخش اول: معلولیت و مبانی آن

۱۹	فصل اول: کلیات
۱۹	۱- تعریف معلولیت
۲۰	۱-۱- تعریف معلولیت در اسناد بین المللی
۲۰	۱-۱-۱- تعریف معلولیت در اعلامیه حقوق معلولان ۱۹۷۵
۲۰	۱-۱-۲- تعریف معلولیت در کنوانسیون حقوق معلولان ۲۰۰۶
۲۲	۲- مدل ها و تئوری های راجع به معلولیت

۲۲	۲-۱- مدل پزشکی
۲۳	۲-۲- مدل اجتماعی
۲۸	فصل دوم: مبانی حقوق معلولیت
۲۹	۱- کرامت ذاتی معلولان
۳۰	۱-۱- مفهوم کرامت ذاتی
۳۱	۱-۲- برابری معلولان با سایر اینا بشر
۳۱	۱-۲-۱- تبیین برابری
۳۲	۱-۲-۲- برابری و ناتوانی
۳۵	فصل سوم: کنوانسیون حقوق معلولان از دیدگاه حقوق بین المللی بشر
۳۶	۱- انواع حقوق بشر موجود در کنوانسیون حقوق معلولان
۴۲	۲- فعالان حقوق بشر
۴۲	۲-۱- فعالان فردی و جمعی
۴۳	۲-۲- فعالان محلی و بین المللی

بخش دوم: کنوانسیون حقوق معلولان در پرتو مقررات حقوق بین الملل

۴۶	فصل اول: اقدامات بین المللی تا قبل از تصویب کنوانسیون حقوق معلولان
۵۰	۱- اسناد عام حقوق و معلولیت
۵۰	۱-۱- منشور سازمان ملل متحد

- ۱-۲- اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸ ۵۱
- ۱-۳- قطعنامه های باز جذب اجتماعی معلولان جسمی ۱۹۵۰ ۵۴
- ۱-۴- اعلامیه جهانی حقوق کودک ۱۹۵۹ ۵۴
- ۱-۵- میثاق بین المللی حقوق مدنی، سیاسی ۱۹۶۶ و میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۱۹۶۶ ۵۴
- ۱-۶- کنوانسیون جهانی حقوق بشر وین ۱۹۹۳ ۵۴
- ۱-۷- کنفرانس جهانی توسعه اجتماعی کپنهاگ ۱۹۹۵ ۵۵
- ۱-۸- اعلامیه کنفرانس جهانی زن پکن ۱۹۹۵ ۵۵
- ۱-۹- سایر اسناد بین المللی ۵۶
- ۲- اسناد خاص و معلولیت ۵۶
- ۲-۱- اعلامیه حقوق افراد مبتلا به عقب ماندگی ذهنی ۱۹۷۱ ۵۷
- ۲-۲- اعلامیه حقوق معلولان ۱۹۷۵ ۵۸
- ۲-۳- قطعنامه برنامه اقدام جهانی برای معلولان ۱۹۸۲ ۶۰
- ۲-۴- قطعنامه اصول پزشکی مرتبط با نقش سلامت فردی در حمایت از محبوسان و علیه شکنجه و آزار ۱۹۸۲ ۶۱
- ۲-۵- کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹ ۶۱
- ۲-۶- اعلامیه جهانی بقاء، رشد و حمایت از کودکان ۱۹۹۰ ۶۳
- ۲-۷- قطعنامه حمایت از بیماران روانی و گسترش مراقبت های بهداشت سلامت ۱۹۹۱ ۶۴
- ۲-۸- قواعد استاندارد بر پایه برابری فرصت ها برای افراد دارای معلولیت ۱۹۹۳ ۶۵

- ۹-۲- قطعه‌نامه های کمیسیون حقوق بشر ۶۷
- ۱۰-۲- کنوانسیون حقوق معلولان ۲۰۰۶ ۶۷
- فصل دوم: بررسی کنوانسیون حقوق معلولان در پرتو مقررات حقوق معاهدات بین المللی ۶۹
- ۱- تعریف و تشریفات انعقاد کنوانسیون حقوق معلولان ۶۹
- ۱-۱- معاهده یا کنوانسیون؟ ۶۹
- ۲-۱- مذاکرات جهت انعقاد کنوانسیون ۷۰
- ۳-۱- تفاوت بین امضاء، تصویب، تأیید رسمی و پیوستن و لازم الاجرا شدن کنوانسیون ۷۲
- ۴-۱- حق شرط ۷۳
- ۵-۱- امین کنوانسیون و اصلاح و تجدیدنظر ۷۶
- ۲- حقوق بین المللی بشر دوستانه و حمایت از اشخاص معلول ۷۷
- ۱-۲- حمایت خاص از اشخاص دارای معلولیت ۷۸
- ۳- کنوانسیون حقوق معلولان و حل و فصل مسألت آمیز اختلافات بین المللی ۸۱
- ۴- مسئولیت بین المللی دولت ها ۸۳
- فصل سوم: بررسی محتوایی کنوانسیون حقوق معلولان ۸۶
- ۱- اهمیت کنوانسیون ۸۷
- ۲- نوآوری های کنوانسیون ۸۸
- ۳- مقدمه کنوانسیون حقوق معلولان ۸۹

۹۲	هدف و تعاریف در کنوانسیون
۹۳	۵- تعهدات کلی کشورهای عضو کنوانسیون
۹۴	۶- اصول و حقوق در کنوانسیون
۹۴	۶-۱- اصول عمومی
۹۵	۶-۲- حقوق
۹۶	۶-۳- مشارکت: اصول و حقوق
۹۶	۷- همسان سازی متعارف (تطبیق منطقی) به عنوان محور قانون گذاری
۹۷	۸- مواد در خصوص زنان و کودکان معلول
۹۹	۹- مواد مربوط به حقوق مدنی و سیاسی
۱۰۳	۱۰- مواد مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۰۵	۱۱- مواد مربوط به نظارت و اجرا
۱۰۵	۱۱-۱- سایر ساز و کارهای نظارت بر حقوق افراد معلول
۱۰۹	۱۲- ماده مربوط به همکاری بین المللی
۱۱۱	نتیجه گیری
۱۱۴	فهرست منابع

لیست اختصارات

1)UN	(۱)سازمان ملل متحد
2)CRPD	(۲)کنوانسیون حقوق اشخاص دارای ناتوانی (معلولان)
3)NGO	(۳)سازمان های غیر دولتی
4)ESCR	(۴)شورای اقتصادی و اجتماعی
5)WPA	(۵)برنامه جهانی فعالیت مربوط به افراد ناتوان
6)AHC	(۶)کمیته ویژه
7)WNUSP	(۷)شبکه جهانی کاربران و بازماندگان روانشناسی
8)ICCPR	(۸)میثاق حقوق مدنی و سیاسی
9)ICESCR	(۹)میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
10)CEDAW	(۱۰)کنوانسیون حذف تمام اشکال تبعیض علیه زنان
11)CERD	(۱۱)کنوانسیون حذف تمام اشکال تبعیض نژادی
12)CRC	(۱۲)کنوانسیون حقوق کودک

مقدمه

معلولان حاشیه نشین ترین افراد هر جامعه را تشکیل می دهند. چارچوب حقوق بین الملل، زندگی افراد را در هر نقطه از جهان تغییر داده است. در حالی که افراد معلول نمی توانند از آن بهره مند گردند. صرف نظر از حقوق ملی یا وضعیت اقتصادی، افراد معلول از نظر احترام به حقوق انسانی شان همواره در ردیف آخر قرار دارند. تا زمانی که به افراد معلول فرصت مستقل شدن داده نشود آنها به لطف و صدقه دیگران پناه می برند.

در سال های اخیر جهانیان به این تفکر رسیده اند که نادیده گرفتن حقوق فردی 650 میلیون نفر انسان بیش از این قابل پذیرش نیست و دیگر زمان عمل کردن فرار رسیده است. کنوانسیون حقوق افراد معلول، یک واکنش از طرف کمیته بین المللی در برابر تاریخ طولانی تبعیض، ممانعت و نادیده گرفتن حقوق آنان می باشد. این کنوانسیون از نظر تاریخی اولین و سریع ترین کنوانسیون حقوق بشر قرن بیست و یکم می باشد این میثاق حاصل سه سال مذاکره مستمر با جوامع مدنی، مؤسسات ملی حقوق بشر و سازمانهای بین المللی می باشد (Handbook:2007:p2).

در ۱۳ دسامبر ۲۰۰۶ یکی از اساسی ترین تحولات گفتمانی که پیامدهای بنیادینی را با خود به همراه داشت بوقوع پیوست. تنظیم کنوانسیون حقوق افراد معلول نقطه عطف بزرگی در تاریخ تمدن انسانی به منظور بر آوردن نیازها و نگرانی های معلولان در چارچوب حقوق بشر و در گذار از نگاه «ترحم محورانه» به رویکرد «حق مدارانه» تلقی می شود.

در پی رویکرد های نوین و بالمآل تحولات بنیادین در سطح جامعه بین المللی، حقوق بین الملل به عنوان یک پدیده متحول و متغیر اجتماعی، تاثیر شگرف پذیرفته و اصول و قواعد متناسب با مقتضیات روابط بین الملل عرضه نمود که مقتضی نوعی از نظم حقوقی است که ملهم از وجدان حقوقی جامعه بین المللی است. در پرتو تحولات بین المللی، تجارب تلخ و ظهور اندیشه های نوع دوستانه، حقوق ذاتی-عینی افراد انسانی، در قلمرو حقوق بین الملل موضوعیت و جایگاه ویژه ای یافته و رهیافتهای برگرفته از آن

، گرایش های حقوقی و نیز قواعد و اصول حقوقی بدیعی را در نظام حقوقی بین المللی ثمر داده است . تحولی

که توسعه حقوق بین الملل قلمداد می شود (شریفی طراز کوهی: ۱۳۷۷: ۱۸).

در این بین با مطرح شدن حقوق بنیادی بشری ، با ابتننا بر کرامت و حیثیت انسانی که جزئی از حقوق غیر قابل سلب افراد در مقابل جامعه و دولت می باشد و بالطبع در اثر الزام و تکلیف دولت ها به رعایت و احترام آنها به نحوی که افراد در قلمرو و نظام حقوق بین الملل وارد شده اند و در سطح بین المللی مورد توجه قرار گرفته است. بنابراین بین حقوق بشر و حمایت بین المللی تعارض وجود ندارد بلکه ما فرض را بر این گذاشته ایم که حقوق بشر جزئی از حقوق بین الملل است و در واقع بوسیله آن تضمین می گردد.

شناخت چالش

کودکی با ویلچر به خاطر عدم رمپ (پلکان سراسیب) در مدارس از رفتن به مدرسه باز می ماند. فردی می خواهد از دستگاه خودپرداز بانک حقوق خود را دریافت کند اما به خاطر بلندی جایگاه به تنهایی قادر به انجام این کار نباشد.

برخی از مادران بچه های معلول خود را پنهان می کنند؛ چون شرمنده هستند. داشتن بچه معلول برای مادران تجربه بسیار سختی است.

معلولین بزرگترین گروه افراد محروم جهان را تشکیل می دهند و شماری از آنان همواره در معرض آسیب دیدن هستند : در حدود 20 % از فقیر ترین افراد جهان دارای معلولیت هستند 98% از بچه های معلول در کشورهای پیشرفته به مدرسه نمی روند. در حدود 30 % از بچه های خیابانی جهان دارای معلولیت هستند و میزان سواد برای افراد بزرگ سال معلول کمتر از 3% است و در بعضی از کشورها این آمار برای زنان معلول کمتر از 1% است (Handbook:2007:3).

موارد فوق الذکر نمونه کوچکی از تجارب روزمره میلیونها معلول در سراسر جهان از سرکوب، تحقیر، بی توجهی، انکار کرامت و هویت بشری شان است. علت و عواقب معلولیت ها در دنیا مختلف است که این اختلافات ناشی از تفاوت در وضعیت اقتصادی، اجتماعی، ژنتیکی و قوانینی است که دولت ها برای شهروندان شان وضع می کنند. بنابراین پرداختن و اهمیت دادن به حقوق افراد دارای ناتوانی و معلولیت در سرتاسر جهان امر بدیهی است و در اولویت قرار داده می شود. در حقیقت به گفته ماریا رینا: «در جوامع ما، معلولیت به مثابه صدقه مورد ملاحظه قرار می گیرد. شما به عنوان فردی که حق زندگی دارد، می تواند شغلی اتخاذ کند، زندگی مستقلی داشته باشد تلقی نمی گردید. این پدیده ضد حقوق بشر است. لازم است اقدامات بسیاری جهت آگاه سازی صورت پذیرد.» (رینا، پژوهشگر دارای آسیب حرکتی – آرژانتین) (Handbook:2007:30)

پرسش‌ها

پس از شناخت چالش‌ها دو دسته پرسش مطرح می‌گردد: نخست پرسش‌هایی که فرضیه بردار است و پاسخ آن‌ها در قالب جملات خبری می‌آید. این پرسش‌ها اساسی هستند و بیانگر سمت و سوی نوشتار هستند و تلاش در جهت پاسخ به آنها می‌باشد تا درون مایه و عنوان بخش و فصل‌ها بر پایه آن‌ها شکل گیرند. این پرسش‌های بنیادین عبارتند از:

اول: سیر تحولات حقوق معلولان در حقوق بین‌الملل به چه صورتی بوده است؟

دوم: کنوانسیون حقوق معلولان ۲۰۰۶ چه تحولی در زمینه حقوق معلولان بوجود آورده است؟

سوم: کنوانسیون حقوق معلولان در پرتو مقررات حقوق بین‌الملل چه ویژگی‌هایی دارد؟

چهارم: کنوانسیون حقوق معلولان چه جایگاهی در نظام بین‌المللی حقوق بشر دارد؟

دسته دوم پرسش‌هایی هستند که پیرامون موضوع پیش می‌آیند و بسیارند ولی برخی از آنها در همان مراحل اول به ذهن می‌رسند از آن‌ها به عنوان پرسش‌های نخستین یاد می‌شود. در واقع پاسخ این پرسش‌ها درون مایه پایان‌نامه را می‌سازند. برخی از این پرسش‌ها عبارتند از:

معلولیت به چه معناست؟ آیا معلولان بشر و دارای کرامت ذاتی هستند؟ در صورت پاسخ مثبت به این

سوال چگونه است که با وجود اسناد عام و خاص در سازمان ملل متحد همچنان حقوق طبیعی این اقلیت به

رسمیت شناخته نشده و با وجود طرح برابری قانونی و شکلی این گروه به برابری واقعی دست نیافته‌اند

؟ محتوای این کنوانسیون چه برجستگی نسبت به معاهدات قبلی خود دارد؟ جایگاه معلولان در گفتمان

حقوق بشر کجاست؟

فرضیه ها

یک: در زمینه حقوق معلولان اسناد عام و اسناد خاصی به تصویب مجمع عمومی رسیده است.

دو: تصویب این کنوانسیون با بیشترین مشارکت جامعه مدنی، مؤسسات ملی حقوق بشر و سازمانهای بین المللی بوده و همراه با گذار از نگاه «ترحم محورانه» به رویکرد «حق مدارانه» می باشد.

سوم: مقررات حقوق بین الملل از تشکیل کنوانسیون تا لازم الاجرا شدن آن اعمال می شود.

چهارم: حقوق بین الملل بشر به عنوان ابزاری موثر در جهت تضمین زندگی مستقل اشخاص دارای معلولیت است و باید نابرابری های اجتماعی این اقلیت را مد نظر قرار دهد و به صورت منظم و سیستماتیک به این امر توجه داشته باشد .

روش تحقیق

ضعف ادبیات حقوقی در این موضوع به زبان فارسی و اینکه معادل سازی صحیحی در اندک آثار موجود صورت نگرفته است، مشکلاتی است که در تدوین مطالب موجود پیش رو بوده است. با وجود مشکلات فوق مد نظر بوده با روش تحلیلی، توصیفی و با استفاده از منابع محدود کتابخانه‌ای به این تحقیق پرداخته شود.

اهداف

- در تحقیق حاضر بدنبال این اهداف خواهیم بود:
- بررسی سیر تحولات حقوق معلولان در عرصه بین المللی
 - نقش سازمان ملل و مجمع عمومی در پیشرفت اسناد بین المللی در زمینه حقوق معلولان
 - ویژگیهای کنوانسیون حقوق معلولان در مقررات حقوق بین الملل
 - بررسی محتوایی متن کنوانسیون و وپرداختن به نقاط ضعف و قوت آن
 - جایگاه کنوانسیون حقوق معلولان در حقوق بین المللی بشر

بخش بندی پایان نامه

در این پایان نامه برای تبیین موضوع مطالب را در دو بخش مورد بررسی قرار داده ایم. بخش اول شامل سه فصل است که در فصل اول به کلیات ، تبیین و تعریف معلولیت پرداخته ایم و در فصل دوم به مبانی حقوقی معلولیت با تبیین کرامت ذاتی معلولان و برابری پرداخته شده است؛ و در فصل سوم جایگاه کنوانسیون حقوق معلولان در نظام بین المللی حقوق بشر مورد ارزیابی قرار داده ایم.

در بخش دوم در فصل اول به بررسی سیر تحولات تا تصویب کنوانسیون و در فصل دوم بررسی آن در پرتو مقررات حقوق بین الملل ؛ و در فصل سوم به محتوا و مفاد کنوانسیون خواهیم پرداخت.

بخش اول:

معلولیت و مبانی آن

فصل اول: کلیات

امروز وجود بیش از ۶۵۰ میلیون نفر معلول در سرتاسر دنیا موجب طرح مساله معلولیت به عنوان موضوعی جهانی شده است. در هر منطقه جهان، در هر کشور، افراد معلول اغلب در حواشی جامعه زندگی می کنند و از بسیاری از تجارب اساسی زندگی محروم می باشند. آنان امیدواری کمی برای رفتن به مدرسه، پیدا کردن یک شغل، خانه دار شدن، تشکیل خانواده، بزرگ کردن فرزندان، بهره بردن از زندگی اجتماعی یا سیاسی دارند. برای اکثریت افراد معلول در سرتاسر جهان امکانات عمومی، حمل و نقل و حتی اطلاعات، نسبتاً خارج از دسترس آنان می باشند. (Handbook, 2007, p1) این واقعیت وجود دارد که زندگی فقیرانه معلولان در نتیجه بی توجهی و سهل انگاری دولت ها و سیاست های آنهاست که سبب نادیده انگاشتن معلولان شده است.^۱

با توجه به اهمیت این مساله در این فصل به تعریف معلولیت و تئوری ها و مدل های موجود در خصوص معلولیت می پردازیم.

۱- تعریف معلولیت

تعاریف متفاوتی از معلولیت در طول قرن ها بیان شده است، چرا که تعاریف و برچسب ها از اهمیت اساسی برخوردارند. به مرور زمان مجادلات و مباحثات بسیاری در این خصوص رخ داده است چرا که می خواستند مباحث بیشتری در رابطه با مصادیق معلولیت و نیازها و حقوق معلولان فراگیرند. اما نتیجه ی منفی که از این تعاریف استنباط می شود، به خاطر نامگذاری ها و دید منفی مردم نسبت به این گروه است.

^۱ <http://www.un.org/disabilites/convention/facts.shtml>

۱-۱-تعریف معلولیت در اسناد بین المللی

۱-۱-۱-تعریف معلولیت در اعلامیه حقوق معلولان ۱۹۷۵

در ماده ۱ اعلامیه حقوق معلولان فرد معلول این گونه تعریف شده است:

«فرد معلول یعنی هر فردی که به صورت کامل و ناقص به علت نقص مادرزادی یا غیرمادرزادی در

توانایی های جسمی یا ذهنی قادر به رفع نیازهای یک زندگی عادی شخصی و یا اجتماعی نباشد.»

در این تعریف عبارت «زندگی عادی» دارای ابهام است. زندگی عادی در کشورهای توسعه یافته با آنچه

در کشورهای جهان سوم یا در حال توسعه وجود دارد متفاوت است. معلولان کشورهای در حال توسعه

خواستار آن هستند که از حداقل حقوق بهره مند گردند، مورد تحقیر و خشونت قرار نگیرند، اما معلولان

کشورهای پیشرفته خواستار فعالیت و حضور و مشارکت کامل در حوزه های اجتماعی و سیاسی می باشند

. پس می بینیم که زندگی عادی در تمام جوامع دارای معنای یکسانی نیست و بسته به فرهنگ و موقعیت

زمانی و مکانی متفاوت است.

۱-۱-۲-تعریف معلولیت در کنوانسیون حقوق معلولان ۲۰۰۶

با توجه به بند (ث) در مقدمه، معلولیت یک مفهوم تکاملی است. «اصطلاح افراد دارای معلولیت»

تعریف نشده است. تشخیص اینکه معلولیت یک مفهوم تکاملی است حاکی از این حقیقت است که جامعه و

عقاید آن یک پدیده ایستا نمی باشند، در نتیجه کنوانسیون یک نگرش انعطاف ناپذیر در مورد معلولیت ارائه

نمی نماید بلکه نگرشی پویا ارائه می نماید که از نظر زمان و در محیط های اقتصادی و اجتماعی مختلف قابل

تطبیق می باشد (Handbook, 2007, p20).

ماده ۱ کنوانسیون در خصوص فرد دارای معلولیت این گونه بیان داشته :

«اصطلاح اشخاص دارای معلولیت، برای تمام اشخاصی به کار می رود که دارای نقایص طولانی مدت

فیزیکی، ذهنی یا حسی بوده، در تعامل با موانع مختلف ممکن است از نظر مشارکت کامل و موثر بر اساس

اصول مساوی با دیگران دچار تاخیر شوند.»